

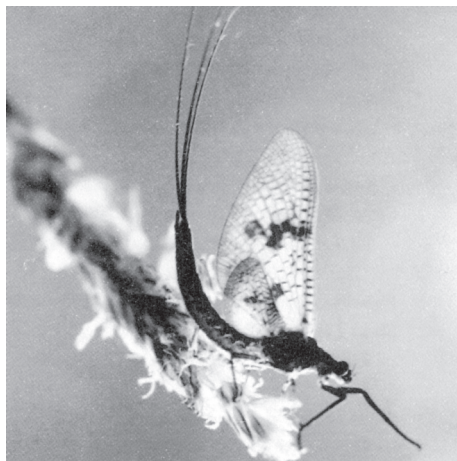
Sjekkliste for norske døgnfluer (Ephemeroptera) med forslag til norske artsnavn

Geir-Odd Johansen & Vidar Lunde

Det er i nyere tid funnet to nye døgnfluearter for Norge, dessuten har døgnflue-systematikken blitt revidert på grunnlag av bl.a. moderne taksonomiske metoder. Derfor presenterer vi her en fullstendig sjekkliste for denne ordenen, med nye arter, artsnavn og systematikk. I tillegg foreslås norske navn på samtlige 44 arter som er påvist her i landet.

Latinske artsnavn vil ofte fortone seg som et uoverstigelig hinder for de som ønsker å lære en insektsgruppe nærmere å kjenne. Med norske navn på artene vil man lettere kunne tilegne seg entomologisk kunnskap, og interessen for entomologi kan øke blant folk flest. Dette legger forholdene bedre til rette for undervisningen i økologi, og kan bl.a. skape økt forståelse for vernetiltak. Med dette som formål ble døgnfluefamilien navnsatt med basis i nymfenes morfologi, slik at navnene vil fungere som et hjelpemiddel under bestemmelsesarbeid (Lunde & Johansen 1993).

På oppfordring fra Norsk Zoologisk Forenings dyrenavnskomité har vi utarbeidet et forslag til navn på artene i forbindelse med utgivelsen av en liste med norske dyrenavn. Forslaget presenteres her som en revisjon av Dahlbys (1973) sjekkliste over norske døgnfluer. Nomenklaturen følger Puthz (1978), untatt slekten *Nixe* som følger Flowers (1986).

Figur 1. Innsjøduskgjelledøgnflue (*Ephemera vulgata*). Foto: Vidar Lunde.

Revisjoner

De to nye artene som er funnet etter forrige sjekkliste (Dahlby 1973), er *Baetis digitatus* og *Habrophlebia lauta*. *B. digitatus* er funnet i Hunnselva ved Gjøvik, Øystre Slidre (Aagaard & Hågvar 1987) og Drammenselva (Brittain 1985). *H. lauta* er funnet i Lakselv i Porsanger (Huru 1984).

I familien Caenidae er arten *Caenis macrura* rapportert fra Vinge-Åbogen i Hedmark av Brekke (1943). Dette funnet synes å være feilbestemt, og arten er nå strøket fra den norske lista (Nøst et al. 1986). *C. modesta* Bengtsson 1917 og *C. nocturna* Bengtsson 1917 er artsnavn i Dahlbys liste, men er

Tabell 1. Sjekkliste for norske døgnfluer med forslag til norske artsnavn

ORDEN EPHEMEROPTERA

Familie Ephemeroidea KLAPALEK, 1909

Slekt *Ephemera* L., 1758

Ephemera vulgata L., 1758

E. danica MÜLLER, 1764

Duskgjelledøgnfluer

Innsjøduskgjelledøgnflue

Elveduskgjelledøgnflue

Familie Heptageniidae TRAVER, 1935

Slekt *Heptagenia* WALSH 1863

Heptagenia fuscogrisea (RETZIUS, 1783)

H. sulphurea (MÜLLER, 1776)

H. dalecarlica BENGTTSSON, 1912

Slekt *Nixe* FLOWERS, 1980

Nixe joernensis (BENGTTSSON, 1909)

Flatdøgnfluer

Brun flatdøgnflue

Gul flatdøgnflue

Nordlig flatdøgnflue

Liten flatdøgnflue

Familie Arthropleidae BALTHASAR, 1937

Slekt *Arthroplea* (BENGTTSSON, 1908)

Arthroplea congener BENGTTSSON, 1908

Børstekjevedøgnfluer

Børstekjevedøgnflue

Familie Leptophlebiidae KLAPALEK, 1909

Slekt *Leptophlebia* WESTWOOD, 1840

Leptophlebia vespertina (L., 1758)

L. marginata (L., 1767)

Slekt *Paraleptophlebia* LESTAGE, 1917

Paraleptophlebia cincta (RETZIUS, 1783)

P. submarginata (STEPHENS, 1835)

P. wernerii ULMER, 1919

P. strandii (EATON, 1901)

Slekt *Habrophlebia* EATON, 1881

Habrophlebia lauta EATON, 1884

Spissgjelledøgnfluer

Liten spissgjelledøgnflue

Stor spissgjelledøgnflue

Purpur gaffelgjelledøgnflue

Stor gaffelgjelledøgnflue

Liten gaffelgjelledøgnflue

Østlig gaffelgjelledøgnflue

Buntgjelledøgnflue

Familie Ephemerellidae KLAPALEK, 1909

Slekt *Ephemerella* WALSH, 1862

Ephemerella aurivillii (BENGTTSSON, 1908)

E. ignita (PODA, 1761)

E. mucronata (BENGTTSSON, 1909)

Ryggjelledøgnfluer

Stor ryggjelledøgnflue

Rød ryggjelledøgnflue

Liten ryggjelledøgnflue

Familie Caenidae KLAPALEK, 1909

Slekt *Caenis* STEPHENS, 1835

Caenis horaria (L., 1758)

C. lactea (BURMEISTER, 1839)

C. luctuosa (BURMEISTER, 1839)

C. rivulorum EATON, 1884

Skjoldgjelledøgnfluer*

Håret skjoldgjelledøgnflue

Broket skjoldgjelledøgnflue

Damskjoldgjelledøgnflue

Elveskjoldgjelledøgnflue

Tabell 1. Fortsettelse

Slekt <i>Brachycercus</i> CURTIS, 1834	
<i>Brachycercus harrisella</i> CURTIS, 1834	Pigget skjoldgjelledøgnflue
Familie Siphonuridae KLAPALEK, 1909	Fliksidedøgnfluer
Slekt <i>Siphonurus</i> EATON, 1868	
<i>Siphonurus aestivalis</i> (EATON, 1903)	Stor fliksidedøgnflue
<i>S. alternatus</i> (SAY, 1824)	Tverrstripet fliksidedøgnflue
<i>S. lacustris</i> EATON, 1870	Liten fliksidedøgnflue
Slekt <i>Ameletus</i> EATON, 1885	
<i>Ameletus inopinatus</i> EATON, 1887	Elvefliksidedøgnflue
Slekt <i>Parameletus</i> BENGTTSSON, 1908	
<i>Parameletus chelifer</i> BENGTTSSON, 1908	Fjellflomdøgnflue
<i>P. minor</i> (BENGTTSSON, 1909)	Nordlig flomdøgnflue
Familie Ametropodidae BENGTTSSON, 1913	Klodøgnfluer
Slekt <i>Metretopus</i> EATON, 1901	
<i>Metretopus borealis</i> (EATON, 1871)	Grønnøyet klodøgnflue
<i>M. alter</i> BENGTTSSON, 1930	Nordlig klodøgnflue
Familie Baetidae KLAPALEK, 1909	Smådøgnfluer**
Slekt <i>Baetis</i> LEACH, 1815	
<i>Baetis fuscatus</i> (L., 1761)	Guløyet smådøgnflue
<i>B. scambus</i> EATON, 1870	Hvitflekket smådøgnflue
<i>B. lapponicus</i> (BENGTTSSON, 1912)	Tohalet smådøgnflue
<i>B. macani</i> KIMMINS, 1957	Innsjøsmådøgnflue
<i>B. rhodani</i> (PICTET, 1843-45)	Vanlig smådøgnflue
<i>B. subalpinus</i> BENGTTSSON, 1917	Fjellsmådøgnflue
<i>B. vernus</i> CURTIS, 1834	Sydlig smådøgnflue
<i>B. muticus</i> (L., 1758)	Sandsmåddøgnflue
<i>B. niger</i> (L., 1761)	Sortvinget smådøgnflue
<i>B. digitatus</i> BENGTTSSON, 1912	Seksgjullet smådøgnflue
Slekt <i>Centroptilum</i> EATON, 1869	
<i>Centroptilum luteolum</i> (MÜLLER, 1776)	Lansettvingedøgnflue
Slekt <i>Cloeon</i> LEACH, 1815	
<i>Cloeon dipterum</i> (L., 1761)	Gul damdøgnflue
<i>C. simile</i> EATON, 1870	Brun damdøgnflue
Slekt <i>Procloeon</i> BENGTTSSON, 1915	
<i>Procloeon bifidum</i> (BENGTTSSON, 1912)	Guløyet aftendøgnflue

*Skjoldgjelledøgnfluer kalles Dvergøgnfluer i Fauna 35 (2)

**Smådøgnfluer kalles Bekkedøgnfluer i Fauna 35 (2)

nå oppført som henholdsvis *C. luctuosa* Burmeister 1839 og *C. lactea* Burmeister 1839 (Puthz 1978).

Slekten *Arthroplea* var tidligere i familien Heptageniidae, men er nå plassert i egen familie: Arthropleidae (Puthz 1978).

I familien Heptageniidae er det beskrevet en ny slekt: *Nixe*. Denne beskrivelsen baserer seg på egg- og nymfemorfologi, og den tidligere arten *Heptagenia joernensis* heter nå *Nixe joernensis* på grunnlag av disse kriteriene (Flowers 1986).

Sjekklisten

Sjekkliste over norske døgnfluer er gitt i tabell 1. Her er også angitt forslag til norske navn. To av disse navneforslagene strider mot navnene i Norsk Zoologisk Forenings navneliste fra 1982 og argumentene for disse forandringene finnes hos Lunde & Johansen (1993).

Takk til J. Brittain for verdifulle kommentarer.

Figur 2. Liten spissgjelledøgnflue (*Leptophlebia vespertina*).
Foto: Vidar Lunde.

Litteratur:

- Brekke, R. 1943. Trichoptera og Ephemeroptera. Nye arter for Norge. *Norsk ent. Tidsskr.* 6: 155–163.
- Brittain, J. E. 1985. *Baetis digitatus* Bengtsson (Ephemeroptera), a new mayfly species for Norway. *Fauna norv. Ser. B* 32: 106–107.
- Dahlby, R. 1973. A Check-list and Synonyms of the Norwegian Species of Ephemeroptera. *Norsk ent. Tidsskr.* 20: 249–252.
- Flowers, R. W. 1986. Holarctic distributions of three taxa of Heptageniidae (Ephemeroptera). *Ent. news* 97: 193–197.
- Huru, H. 1984. *Habrophlebia* (Ephemeroptera, Leptophlebiidae) new to Norway. *Fauna norv. Ser. B* 31: 107–108.
- Lunde, V. & Johansen, G. O. 1993: Norske navn på døgnfluer. *Fauna.* 46: 110–113.
- Norsk Zoologisk Forening. 1982. Norske dyrenavn med tilhørende vitenskapelige navn. B: Insekter, edderkoppdyr og myriapoder. *Fauna* 35: 1–48.
- Nøst, T., Aagaard, K., Arnekleiv, J.V., Jensen, J.W., Koksvik, J.I. & Solem, J.O. 1986. Vassdragsreguleringer og ferskvannsinvertebrater. En oversikt over kunnskapnivået. *Økoforsk utredning* 1986 (1): 1–82.
- Puthz, V. 1978. Ephemeroptera. s.256-263 i *Limnofauna Europaea*, J. Illies (ed.). Fischer Verlag, Stuttgart.

Forfatternes adresse:

Geir-Odd Johansen,
Vidar Lunde,
Zoologisk Museum,
Sarsgt. 1,
0562 Oslo

Insekt-Nytt

Medlemsblad for Norsk
Entomologisk Forening

Nr. 3/4 1993 Årg. 18

Insekt-Nytt nr. 3/4, 1993

Medlemsblad for Norsk Entomologisk Forening

Insekt-Nytt

Årgang 18, nr. 3/4, 1993

Redaksjonen:

Ole J. Lønnve (Redaktør)
Lars Ove Hansen
Espen Bergsmark
Øistein Berg
Jan Arne Stenløkk
Devegg Ruud (Fototeknisk ass.).

Redaksjonens adresse:

Insekt-Nytt v/ Ole J. Lønnve
Universitetet i Oslo,
Biologisk inst., Zool. avd.,
Postboks 1050 Blindern,
0316 Oslo.
Tlf.: 67 53 56 84.

Sats, lay-out, paste-up:

Redaksjonen.

Trykk: Trykk Service A/S, Drammen.

Insekt-Nytt utkommer med 4 nummer
årlig.

ISSN 0800-1804

Forsidebilde:

Larve av furusvermer
(*Hyloicus pinastri*)
Foto: Hans Chr. Røgler

Insekt-Nytt presenterer populærvitenskapelige oversikts- og tema-artikler om insekters (inkl. edderkoppdyr og andre land-leddyr) økologi, systematikk, fysiologi, atferd, dyregeografi etc. Likeledes trykkes artslister fra ulike områder og habitater, ekskursionsrapporter, naturvern-, nytte- og skadedyrstoff, bibliografier, biografier, historikk, «anekdoter», innsamlings- og prepareringsteknikk, utstyrstips, bokanmeldelser m.m. Vi trykker også alle typer stoff som er relatert til Norsk Entomologisk Forening og dets lokalavdelinger: årsrapporter, regnskap, møte- og ekskursionsrapporter, debattstoff etc. Opprop og kontaktannonser er gratis for foreningens medlemmer. Språket er norsk (svensk eller dansk) gjerne med et kort engelsk abstract. Våre artikler refereres i *Zoological record*.

Insekt-Nytt vil prøve å finne sin nisje der vi ikke overlapper med NEFs fagtidsskrift *Fauna norv. Ser. B*. Originale vitenskapelige undersøkelser, nye arter for ulike faunaregioner og Norge går fortsatt til fagtidsskriftet. Derimot tar vi gjerne artikler som omhandler «interessante og sjeldne funn», notater om arters habitatvalg og levevis etc., selv om det nødvendigvis ikke er «nytt».

Annonsepriser:

1/4 side	kr. 450,-
1/2 side	kr. 675,-
1/1 side	kr. 1000,-
Bakside (svart/hvitt)	kr. 1400,-
Bakside (farger)	kr. 2200,-

Prisen på baksiden trykt i fire farger inkluderer ikke reproarbeid. Ved bestilling av annonser i to numre etter hverandre kan vi tilby 10 % reduksjon, 25 % i fire og 30 % i 8 påfølgende numre.

Abonnement: Medlemmer av Norsk Entomologisk Forening får *Insekt-Nytt* (og *Fauna norv. Ser. B.*) gratis tilsendt. Kontingenten er for 1993 kr. 130,- pr. år (kr. 70,- for juniormedlemmer til og med året de fyller 19 år). Henvendelse om medlemskap sendes sekretæren: Øistein Berg, Postboks 376, 1371 Asker.